

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av jaktlagen och 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av jaktlagen och 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (RP 108/2026 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef Jonas Liimatta, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Jussi Laanikari, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Teemu Nikula, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Aaro Lemetyinen-Silin, miljöministeriet
- chef för offentliga förvaltningsuppgifter Sauli Härkönen, Finlands viltcentral
- natur- och viltvårdschef Ere Grenfors, Finlands Jägarförbund
- landsbygdsombud Anne Könönen, Norra Karelen landsbygdstjänster
- fältchef Timo Leskinen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- skogsombudsman Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- skydds- och forskningschef Teemu Lehtiniemi, BirdLife Finland rf
- biodiversitetsexpert Liisa Toopakka, Finlands naturskyddsförbund rf
- verksamhetsledare Marina Nyqvist, Österbottens Fiskarförbund
- landsbygdsföretagare Vesa Eronen, Nenore Oy
- sakkunnig Mika Piironen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Naturresursinstitutet
- Finlands miljöcentral
- Livskraftscentralen i Östra Finland
- Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
- Tillstånds- och tillsynsverket
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- WWF Finland.

Inget yttrande av

Betänkande JsUB 13/2026 rd

- Finlands Fiskodlarförbund rf

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att jaktlagen och lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur ändras. I propositionen föreslås det i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att jaktlagen ändras så att vitkindad gås och storskarv fogas till viltarterna och till de helt fridlysta viltarterna. Samtidigt föreslås det att det tas in bestämmelser på lagnivå om de situationer där man kan avvika från fridlysningen för att förhindra skador eller trygga flygsäkerheten direkt med stöd av lag. Enligt förslaget ska det vara tillåtet att under vissa förutsättningar jaga vitkindad gås på flygplatser och på åkrar där skörden är obärgad. Jakt på storskarv föreslås vara tillåten på flygplatser och i närheten av fiskeredskap inom vissa avstånds- och tidsgränser. Det föreslås vara tillåtet att utnyttja arterna, men försäljning av dem ska förbjudas. I fråga om båda arterna föreslås bestämmelser om skyldigheten att göra fångstanmälan. Ersättandet av skador på odling orsakade av vitkindad gås och förebyggandet av sådana skador föreslås fortsätta liksom för närvarande med stöd av lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.

Målet är att minska upprepade och omfattande, och delvis lokala, skador på jordbruket och fiskerihushållningen samt att förbättra flygsäkerheten i situationer där förfarandet med tillstånd till undantag inte möjliggör ett tillräckligt snabbt eller omfattande ingripande i skadesituationer. Samtidigt är målet att sörja för att näringsidkare får rättvis ersättning för skador.

De ekonomiska konsekvenserna gäller särskilt minskade skadekostnader inom jordbruket och fiskerihushållningen. Konsekvenserna för myndigheternas uppgifter gäller närmast överföringen av uppföljningen av arterna till Naturresursinstitutet och överföringen av beviljandet av tillstånd till undantag och förvaltningen av systemet för fångstanmälan till Finlands viltcentral.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft hösten 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionen

(1) I propositionen föreslås ändringar i jaktlagen (615/1993) och lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (15/2022). Genom ändringen av jaktlagen blir vitkindad gås och storskarv helt fridlysta viltarter. Samtidigt föreslås bestämmelser om de situationer där man kan avvika från fridlysningen för att förhindra skador eller trygga flygsäkerheten direkt med stöd av lag. Enligt det så kallade allmänna undantaget ska jakt på vitkindad gås vara tillåten året om på flygplatser och under vissa förutsättningar på åkrar där skörden inte bärgats. Vitkindad gås ska få jagas året om på åkrar där skörden inte bärgats och där

Betänkande JsUB 13/2026 rd

det finns en flock med minst fem individer. I lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur föreslås bestämmelser om fortsatt ersättning för odlingsskador orsakade av vitkindade gäss.

(2) Det föreslås att jakt på storskarv ska tillåtas på flygplatser och i vissa fall i närheten av fiskeredskap. På flygplatserna får arten jagas året om. Dessutom får storskarv jagas på ett avstånd av högst 300 meter från fångstredskap enligt 4 § 15 och 16 punkten i fiskelagen. Vid tillämpningen av undantaget görs således ingen åtskillnad mellan fiskeredskap för yrkesfiske och fritidsfiske. Denna möjlighet till undantag får användas från och med den 1 augusti till och med den 28 februari. Jakten riktas således tidsmässigt utanför storskarvens fortplantningsperiod och till noggrant avgränsade skadeobjekt.

(3) Utöver de allmänna undantag som föreslås i propositionen kan undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv göras med dispens som beviljats av Finlands viltcentral. Jakten är förenad med skyldighet till fångstanmälan. Icke-kommersiellt utnyttjande av vitkindad gås och storskarv är tillåtet. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Bakgrund

(4) Propositionen genomför skrivningen i regeringsprogrammet om att onödiga jaktbegränsningar för livskraftiga arter, såsom skarv och vitkindad gås, slopas. Arterna överförs till jaktlagen och skadorna ska ersättas rättvist till näringsidkarna. Dessutom ska regeringen verka för att arterna tas bort från förteckningen över strikt skyddade arter i rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar (2009/147/EG), nedan fågeldirektivet. Kött av fåglar som omhändertagits med stöd av dispens ska kunna utnyttjas. Utskottet anser att propositionen är ytterst viktig och välkommen som en helhet som genomför riktlinjerna i regeringsprogrammet i den mån det är möjligt innan fågeldirektivet ändras. I fråga om vitkindad gås förutsätter ändringen av fågeldirektivet först en ändring av konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö, nedan Bernkonventionen.

(5) I samband med ett medborgarinitiativ om jakt på vitkindad gås godkände riksdagen ett uttalande där den förutsatte att regeringen aktivt påverkar kommissionen och EU:s medlemsstater för att Bernkonventionen ska ändras och vitkindad gås därmed överföras till fågeldirektivets bilaga II (RSk 42/2022 rd — MI 3/2020 rd). Utskottet anser fortfarande att det är ett viktigt mål att vitkindad gås och storskarv ska omfattas av skyddssystemet enligt direktivets bilaga II A eller II B. Utskottet har senast granskat frågan i sitt utlåtande om proaktiv påverkan i fråga om fågeldirektivet. Enligt utlåtandet bör kommissionen granska arternas skyddsbehov dynamiskt och spegla det mot färsk forskning för varje art (JsUU 11/2025 rd — E 11/2025 rd). Utskottet anser det ytterst viktigt att direktivet i fråga om alla arter uppdateras så att det motsvarar populationernas situation.

(6) Bakgrunden till propositionen är att toleransen för de skademängder som vitkindad gås och storskarv orsakar har överskridits samt att dispensförfarandet är ineffektivt och dyrt. Som utskottet konstaterat i sitt ovannämnda utlåtande (JsUU 11/2025 rd) är det enligt de tolkningar av fågeldirektivet som tillämpats i finländsk rättspraxis inte möjligt att skjuta ihjäl vitkindad gås och

Betänkande JsUB 13/2026 rd

skarv med stöd av dispensystemet enligt artikel 9 i fågeldirektivet. Det är överhuvudtaget inte möjligt att använda dispens för att minska bestånden av vitkindad gås eller storskarv. För att bestånden ska kunna minskas måste arterna läggas till i bilaga II A eller II B till fågeldirektivet. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande att de skador som vitkindad gås orsakar jordbruket och storskarven fisket effektivt kan minskas endast genom jakt som begränsar bestånden.

(7) Den nu aktuella propositionen gör det inte möjligt att avsevärt begränsa beståndet av vitkindad gås och storskarv, bara att förebygga skador med hjälp av så kallad skyddsjakt. I nuläget kan beståndet av vitkindad gås och storskarv begränsas bara om bilagorna till fågeldirektivet ändras på det sätt som beskrivs ovan och, utifrån sakkunnigutfrågningen i utskottet, om jakt blir tillåten åtminstone i hela EU. Den förebyggande avvärjning av skador som föreslås i propositionen är dock enligt uppgift nödvändig på grund av problemen med det nuvarande dispensförfarandet. Samtidigt är det klart att tillämpningen av de allmänna undantag som ingår i propositionen inte äventyrar en gynnsam bevarandestatus för vitkindad gås eller storskarv. Det är inte heller syftet med propositionen. Vitkindad gås och storskarv är i Finland klassificerade som livskraftiga arter och bestånden ligger i Finland och inom EU på en gynnsam bevarandestatus. Båda bestånden tål den extra dödlighet som jakten orsakar.

Förebyggande av skador orsakade av vitkindad gås

(8) Den häckande populationen av vitkindad gås är 27 000 individer i Finland och den ökade med 12 procent åren 2014–2024. Populationen häckar i södra Finland, huvudsakligen vid havskusten. Den orsakar inte skador på odlingar. Däremot orsakas betydande odlingsskador av en flyttfågelstam som stannar till i sydöstra Finland vår och höst. Det rör sig om cirka 1,7 miljoner individer. Beståndet har varit stabilt under de senaste åren. De sakkunniga har dock lyft fram att skadegörelsen orsakad av vitkindade gäss har ökat under de senaste åren. Utskottet anser det ytterst viktigt att jord- och skogsbruksministeriet och Naturresursinstitutet noga följer utvecklingen av det bestånd av vitkindad gås som flyttar via Finland och de skador som fåglarna orsakar samt andra konsekvenser som den nu aktuella propositionen har för näringsutövningen, egendomsskyddet och den biologiska mångfalden, inklusive fågelarter som häckar i Finland. Detta är nödvändigt för att bedöma om de åtgärder som nu föreslås är tillräckliga.

(9) Mjölks- och nötköttproduktion som baserar sig på vallodling är viktiga produktionsinriktningar i östra Finland. Gässen orsakar skador särskilt på vallskörden i form av förstörelse av växtbestånd och förorening på grund av avföring. Sammantaget har odlingsskadorna i östra Finland varit betydande och försvagat jordbrukets verksamhetsförutsättningar samt ökat den administrativa bördan. Skador uppstår när gässen flyttar, både vår och höst. Skadebeloppen uppgick 2025 till nästan fyra miljoner euro. Dessutom orsakades staten kostnader på 3,4 miljoner euro 2025 för bekämpningen av skador och anläggandet av gåsfält. Av detta belopp användes 0,5 miljoner euro till förebyggande av skador och 2,87 miljoner euro till finansiering från den gemensamma jordbrukspolitiken till underhåll av gåsåkrar. Under sakkunnigutfrågningen har det framförts att skadorna per gård uppgår till rentav hundratusentals euro och att de inte ersätts till fullt belopp. I vissa fall har upp till 60 procent av gårdens totala vallskörd gått förlorad på grund av vitkindade gäss. Utskottet konstaterar att det finns goda grunder för att begränsa de skador som vitkindad gås orsakar när det gäller att spara offentliga medel och trygga näringsutövningen.

Betänkande JsUB 13/2026 rd

(10) Vid utskottets sakkunnigutfrågning utreddes noggrant arten av de skador som jordbrukarna orsakas. I synnerhet vårflyttningen orsakar nötkreatursgårdarna betydande skada, eftersom ensilage som är värdefullt och av bästa kvalitet med tanke på foderproduktionen förstörs till följd av vårflytten. Ersättande ensilage av god kvalitet finns inte att tillgå i vårflyttningsområdena och transportkostnaderna för foder som importerats från annat håll blir i praktiken mycket höga. Ny sådd av vall måste ske på våren just vid den mest brådskande tiden för åkerarbeten, vilket avsevärt ökar jordbrukarnas kostnader. Det är nödvändigt efter skador orsakade av vårflytten av vitkindade gäss. Den första vallskörden av högsta kvalitet har dock gått förlorad eller är otillräcklig. Höstflyttningen förstör i sin tur de anlagda vallmarkerna när gässen kommer åt vallväxtligheten på de tröskade åkrarna. Vallfält är mycket känsliga för skador inför vintern. Utöver vall finns det andra grödor som skördas upprepade gånger.

(11) Efter 2023 har det inte varit tillåtet i Finland att avvärja skador orsakade av vitkindad gås genom beskjutning med stöd av dispens. Bakgrunden är bland annat den förändrade rättspraxis enligt vilken fördrivning med hjälp av lösa skott kan anses vara en annan lämplig lösning i förhållande till ihjälskjutning för att förhindra allvarliga odlingskador orsakade av vitkindade gäss. Tidigare tilläts en kvantitativt begränsad fördrivning genom beskjutning under höstflytten. På våren har fördrivning med stöd av dispens varit tillåten endast med ljudlösa metoder, såsom laser. Sakkunniga har lyft fram erfarenheter av begränsad fördrivning även genom beskjutning under höstflytten. Enligt sakkunniga är beskjutning ett effektivt sätt att fördriva vitkindade gäss. Upprepad skjutning fick flockarna att hålla sig borta längre från åkrarna. Jämfört med användningen av lösa skott varade effekterna längre när gässen fördrevs genom beskjutning. Dessutom lär sig gässen snabbt vad beskjutning innebär. Fördrivning genom beskjutning effektiviserade enligt erfarenhetsexperter också effekten av andra fördrivningsmetoder, till exempel att gässen jagas bort genom att man använder laser och lösa skott. De nuvarande tillåtna fördrivningsmetoderna upplevs vara ineffektiva särskilt på våren. Laser upplevs inte vara till någon nytta under den ljusa tiden. Till exempel på 600 hektar gräsväxtareal går det inte att jaga bort gäss med hjälp av hund.

(12) Också enligt internationella undersökningar har alternativa, icke-dödliga metoder visat sig vara otillräckliga för att avsevärt minska de skador som vitkindade gäss orsakar. I den hanteringsplan för vitkindad gås som utarbetats av den europeiska gåsarbetsgruppen (European Goose Management Platform, EGMP), som tillsatts enligt avtalet om bevarande av afroeurasiska flyttande vattenfåglar (AEWA), rekommenderas medlemsländerna att använda sig av alla de hanteringsmetoder som fågeldirektivet och Bernkonventionen möjliggör. Sådana metoder är till exempel gåsfält, aktiv fördrivning och dödlig dispensbaserad skjutning och adaptiv begränsning av lokala populationer. Undersökningar visar dock att det effektivaste sättet att skydda de viktigaste skördarna och minimera skadorna är samordnad och systematisk skjutning (eller annan fördrivning) i samma områden i kombination med fredade områden, såsom gåsfält. Utskottet betonar att denna slutsats också stöds av de lokala experternas erfarenheter av att fördrivning genom skjutning är betydligt effektivare än icke-dödlig fördrivning. Dessa erfarenheter får inte förbigås vid genomförandet av undersökningar eller vid utvärderingen av undersökningsresultaten.

(13) Sammantaget har det i de yttranden som utskottet fått till största delen ansetts motiverat att skydds jakt som baserar sig på allmänna undantag tillåts. Samtidigt ses skydds jakt som en del av

Betänkande JsUB 13/2026 rd

metodarsenalen för skadehantering, som också omfattar gåsfält och icke-dödlig fördrivning. För att det allmänna undantaget ska vara godtagbart och verkningsfullt krävs det att skyddsjakten riktas till åkrar med skaderisk. Skydds jakt ska i praktiken grunda sig på jordbrukarens behov och prövning enligt åkerskifte. Jordbrukaren har den bästa informationen om skiftenas användningsändamål, växtbeståndets tillstånd, stödvillkorens betydelse samt eventuella konsekvenser för gårdens djur och produktion. Utan aktiv kontakt med jordbrukaren finns det en risk för att åtgärderna riktas mot fel skiften eller orsakar oönskade effekter på iakttagandet av de stödvillkor som är bindande för jordbrukaren. Jordbrukarna har till exempel kunnat ansöka om ersättning enligt ett miljöstödsavtal för skötsel av fågelåkrar. Samtidigt finns det skäl att på förhand försäkra sig om att jakten inte inverkar menligt på bosättningen och produktions- och hobbydjuren i området. Till exempel bör man beakta säkerheten när det gäller husdjur som är mycket ljudkänsliga, såsom hästar. Utskottet instämmer i dessa synpunkter.

(14) I vissa yttranden till utskottet har det förespråkats att det nuvarande förfarandet med dispens utvecklas i stället för förebyggande jakt. Detta har motiverats bland annat med att bestämmelserna om vitkindad gås i fågeldirektivet inte har ändrats på ett sätt som möjliggör de ändringar som föreslås i propositionen. Dessutom har det i yttrandena kritiserats vilka konsekvenser jakt som baserar sig på det allmänna undantaget enligt propositionen får för andra fridlysta fågelarter. Enligt propositionen ska dock fridlysningsbestämmelserna i naturvårdslagen beaktas vid tillämpningen av det allmänna undantaget och vid beviljandet av dispens enligt jaktlagen. Enligt yttrandena beskriver propositionen inte jaktens konsekvenser för skyddsgrunderna för Natura 2000-områden eller för inrättandet av privata naturskyddsområden. Utskottet konstaterar att beaktandet av de ovannämnda skyddsmålen gäller all jakt och att de inte behöver avgöras separat i fråga om skydds jakt. Med hänvisning till det som sägs ovan anser utskottet också att det är viktigt att utreda den vitkindade gåsens inverkan på andra arter som fortplantar sig i Finland. I den så kallade gåsfältsundersökningen har man bland annat observerat att fördrivningen av vitkindade gäss har gynnsamma effekter på spovens och tofsvipans häckning. Sakkunniga har framfört att fördrivning genom beskjutning också har gynnsamma effekter på häckande fåglar.

(15) Enligt utredning till utskottet har propositionens förhållande till EU-rätten och internationella förpliktelser bedömts vid beredningen. Den föreslagna regleringen grundar sig på möjligheten till undantag enligt artikel 9 i fågeldirektivet, som förutsätter att allvarlig skada förhindras, att någon annan lämplig lösning saknas samt att åtgärderna är noggrant avgränsade och går att övervaka. I ett färskt vägledningsdokument om tillämpningen av artiklarna 5 och 9 i fågeldirektivet (C (2026) 2274 final) konstaterar kommissionen att det utifrån Finlands långvariga erfarenhet också kan krävas preventiv jakt för att förhindra allvarliga skördeskador. Kommissionen anser att preventiv jakt kan vara motiverat om det inte finns någon alternativ lösning. Propositionen och en utredning som utskottet fått lyfter dessutom fram att allmänna persongrupper under vissa förutsättningar kan beviljas rätt att avvika från tillståndsprövningen från fall till fall enligt kommissionens vägledning från 2008 för jakt enligt fågeldirektivet. I propositionen har man strävat efter att uppfylla dessa krav genom att föreskriva om undantag tillräckligt exakt i lag. Det individuella dispensförfarandet och den anknytande besvärsträtten förblir ett kompletterande element i systemet.

Betänkande JsUB 13/2026 rd

(16) Dessutom fäster utskottet uppmärksamhet vid EU-ländernas administrativa autonomi. EU-lagstiftningen förpliktar inte till att organisera beslutsprocessen för jakt eller andra miljörelaterade frågor på ett visst sätt. Till denna del har staten nationellt handlingsutrymme att lagstifta bland annat om frågan på vilken nivå beslut som rör miljön ska fattas, exempelvis på författningsnivå eller genom förvaltningsbeslut. Utskottet instämmer i slutsatsen i propositionen att begränsningen av skador orsakade av vitkindad gås inte har lyckats enbart med hjälp av ett föregripande system med dispens för varje skadeobjekt. Odlingsskador uppstår snabbt och flockarna kan röra sig på många olika åkerskiften samma dag.

(17) Med hänvisning till inkommen utredning konstaterar utskottet att ett av de främsta problemen med att begränsa skador orsakade av vitkindad gås är att dispensförfarandet är långsamt och fallspecifikt. Beviljandet av dispens förutsätter detaljerade bevis på skador, på att alternativa metoder är otillräckliga och på vilka effekter åtgärderna har. Detta leder till en situation där tillståndsprocessen inte förmår reagera på skadorna, i synnerhet inte i förebyggande syfte. Dessutom utgör kostnaderna ett betydande hinder för ansökan om dispens 2026. Sedan ingången av året har Tillstånds- och tillsynsverket tagit ut en avgift som är lägre än självkostnadsvärdet för beslut om undantag från skyddet av vitkindad gås och storskarv. Avgiften är 1 500 euro. Den kan anses oskälig i förhållande till syftet med ansökan, att skydda privat egendom mot skador.

(18) Den mest betydande orsaken till att ett dispensförfarande som det nuvarande kompletteras med ett allmänt undantag är att dispensförfarandet inte ens under höstflytten möjliggör ihjälskjutning, som upplevts vara det effektivaste sättet att bekämpa skador. Vid sidan av dispensförfarandet behövs förebyggande skydds jakt, som kan genomföras när skador väntas uppstå. Betydande skador uppstår särskilt under vårflytten, men också på hösten. Således bör det finnas möjlighet till skydds jakt i syfte att skydda skörden året om. Alternativa och icke-dödliga fördrivningsmetoder är dyra för staten och jordbrukaren. Även om ihjälskjutning med dispens under vissa förutsättningar och över tid åter kan tillåtas och möjliggöras tillräckligt snabbt, är det inte tillåtet att för hushållsändamål använda kött från gäss som skjutits med dispens. Detta begränsar i praktiken jägarnas villighet att genomföra skjutning med dispens. Utskottet anser att det nuvarande dispensförfarandet i sig är ett ohållbart alternativ och att utvecklingen av systemet utifrån nuläget är en alltför långvarig och osäker process samt att tillåtande av jakt som bygger på ett allmänt undantag är ett nödvändigt sätt att förbättra situationen. Utskottet betonar fortfarande behovet av att bevaka tillämpningen av det allmänna undantaget och dispensförfarandet. Om det upptäcks problem vid tillämpningen av undantaget eller om det inte i tillräcklig utsträckning förhindrar skador på odlingar, ska korrigerande åtgärder vidtas omedelbart.

Förebyggande av skador orsakade av storskarv

(19) I Finland påträffas både bestånd av storskarv som häckar här och bestånd som flyttar genom landet vår och höst. Det bestånd som häckar i Finland har ökat kontinuerligt sedan 1996. Det nuvarande antalet par uppskattas till 30 000 individer. Innan artens höstflyttning börjar kan populationen i Finlands havsområden uppskattas uppgå till sammanlagt drygt 120 000 individer. Storskarven orsakar skador på fiskerinäringen lokalt. Till skillnad från vitkindad gås har storskarven redan på 1990-talet strukits ur fågeldirektivets bilaga I. För närvarande nämns arten

Betänkande JsUB 13/2026 rd

inte alls i bilagorna till direktivet. Enligt fågeldirektivet är det en fridlyst art, och det är i princip förbjudet att avsiktligt fånga och döda individer av arten.

(20) Vad gäller storskarv har rättspraxis stramat åt förutsättningarna för beviljande av dispens, vilket i praktiken sedan 2025 har begränsat medlen för förhindrande av skador på fiskbestånd och fiskerinäring orsakade av storskarv. Det är endast tillåtet att fälla boträd, oljera ägg och förstöra bon utanför häckningstiden. Vid dispensprövningen krävs detaljerade bevis på konsekvenserna av beskjutning och på att alternativa metoder inte är tillräckliga, vilket i praktiken försvårar beviljandet av dispens. Enligt erfarenhetsexperter orsakar storskarven betydande skador på fisket på lokal och regional nivå. Dispensförfarandet gör det inte möjligt att avvärja skadorna effektivt. I propositionen föreslås en lösning där storskarv, vid sidan av dispensförfarandet, får jagas på flygplatser året om. Dessutom får storskarv jagas på högst 300 meters avstånd från fångstredskap från och med den 1 augusti till och med den 28 februari.

(21) I de yttranden som utskottet fått har det föreslagits att jaktsäsongen förlängs till våren och att skyddsjakten utvidgas till fiskarnas föröknings- och yngelproduktionsområden. Enligt utredning till utskottet avgränsas skydds jakt på skarv avsiktligt i närheten av fiskeredskap för att åtgärderna ska inriktas på att förebygga konkreta och verifierbara skador och uppfylla kraven i fågeldirektivet. Tillgängliga forskningsrön tyder inte på att den föreslagna regleringen effektivt tryggar fiskarnas fortplantning. Den exakta definitionen av förökningsområden är inte heller tillräckligt tillförlitlig med de uppgifter som för närvarande finns tillgängliga utan omfattande tilläggsutredningar. Utskottet anser att det är nödvändigt att fortsätta att utforma definitioner av fiskarnas förökningsområden och samla in uppgifter om de skador som storskarven orsakar fiskarnas fortplantning.

(22) Utskottet ser det som lämpligt att inledningsvis genomföra en avgränsad och exakt reglering som gör det möjligt att ingripa i konkreta olägenheter som drabbar fisket. Om tillämpningen av det allmänna undantaget utvidgas till fiskarnas förökningsområden eller till allmän skydds jakt under vårsäsongen, bidrar detta till att regleringen blir mer mångtydig. Dessutom bör det noteras att vid sidan av det allmänna undantaget kvarstår möjligheten till prövning från fall till fall genom dispensförfarandet i situationer där exceptionella eller lokalt betydande konsekvenser uppstår. Utskottet anser att det behövs mer forskning om de skador som storskarven orsakar fiskbestånden, skärgårdens ekosystem och vattnens status. Utskottet betonar att storskarvpopulationernas status bör bevakas och att en överföring av arten till bilaga II till habitatdirektivet bör främjas effektivt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 108/2026 rd utan ändringar.

Betänkande JsUB 13/2026 rd

Helsingfors 12.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Laura Huhtasaari saf (delvis)
medlem Janne Jukkola saml
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Helena Marttila sd (delvis)
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd (delvis)
medlem Jenna Simula ps (delvis)
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
medlem Peter Östman kd
ersättare Pertti Hemmilä saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Betänkande JsUB 13/2026 rd Reservation

Reservation

Motivering

Propositionen föreslår betydande ändringar gällande jakt på vitkindad gås och storskarv. Ändringarna måste anses vara mycket ansvarslösa och vårdslösa. Förslaget skulle tillåta jakt i skyddssyfte, i stor omfattning och med mycket bristfälliga motiveringar. Som flera av de sakkunniga som utskottet har hört har påpekat strider förslaget allvarligt mot EU:s fågeldirektiv. Samtidigt saknas det i förslaget trovärdiga uppskattningar av hur förändringarna kommer att påverka minskningen av skador.

Bestånden av både vitkindad gås och storskarv har ökat kraftigt och är nu på en nivå som tål jakt. Att flytta arterna från naturvårdslagen till jaktlagen kan i detta avseende anses vara motiverat. Att tillåta jakt i den omfattning som regeringen föreslår är dock inte motiverat och inte förenligt med EU:s fågeldirektiv.

Det grundläggande problemet är det omfattande allmänna undantag från fridlysningen. Undantaget ligger till grund för hela förslaget och strider mot fågeldirektivet. Fågeldirektivet tillåter endast att vitkindade gäss och storskarvar dödas under begränsade villkor, och det är inte möjligt att garantera att dessa villkor uppfylls i de förfaranden som föreslås.

Som det också står i propositionen tillåter artikel 9 i fågeldirektivet undantag från begränsningarna i artiklarna 5–8 i direktivet för att skydda flygsäkerheten eller för att förhindra allvarlig skada på grödor, boskap, skog, fiske och vatten, endast om det inte finns någon annan lämplig lösning. De omfattande undantag från fridlysningen som föreslås i propositionen skapar förhållanden där det inte är möjligt att i praktiken undersöka och säkerställa andra lämpliga lösningar och allvarlig skada.

Förslaget är också inbördes motsägelsefullt. Samtidigt som vitkindad gås och storskarv skrivs in i 37 § i jaktlagen och blir alltid fridlysta arter, fastställs mycket omfattande undantag från fridlysningen i 41 f §, vilket gör att dessa arter i praktiken inte är fridlysta.

Vitkindad gås

De skador som vitkindade gäss orsakar på jordbruket är betydande i östra Finland, och det behövs nya metoder för att ingripa i dem. Skadorna beskrivs i detalj i utskottets betänkande.

En av de viktigaste svagheter i propositionen är att det med de föreslagna metoderna inte går att effektivt säkerställa att odlingsskadorna orsakade av vitkindade gäss minskar. Både Naturresursinstitutet och BirdLife Finland har framfört till utskottet att de är oroliga för att en fri och okontrollerad jakt leder till att gässen rör sig mer. Detta leder i sin tur till ökad skada när gässens rör sig över större områden under flytten och därmed ökar också behovet av näring.

För att minska de skador som vitkindade gäss orsakar jordbruket krävs en helhetslösning som omfattar både bortdrivning av fåglarna från områden där man vill undvika skador och områden

Betänkande JsUB 13/2026 rd

Reservation

där fåglarna får äta och vistas. Dessutom måste man se till att skadorna ersätts. I sitt yttrande har Östra Finlands livskraftscentral påpekat att skydds jakt bör ses som en del av en uppsättning verktyg för skadereglering och inte som en enskild lösning. För att skyddsjakten ska vara acceptabel och verkningsfull krävs det enligt centralen att den riktas till åkrar med skaderisk. Skydds jakt ska i praktiken grunda sig på jordbrukarens behov och prövning enligt åkerskifte, menar centralen. Utan aktiv kontakt med jordbrukaren finns det en risk för att åtgärderna riktas mot fel skiften eller orsakar oönskade effekter till exempel på fågelåkrar och iakttagande av stödvillkor.

Regeringens proposition innehåller inga skyldigheter eller anvisningar om samordnad fördrivning eller tillräckliga gåsfält där gässen får vistas. Detta innebär en stor risk för att åtgärderna blir splittrade, vilket ökar risken för att skadorna ökar i stället för att minska, såsom beskrivs ovan.

En mycket problematisk aspekt av förslaget, med tanke på skyddet och fågeldirektivet, är att undantaget från fridlysningen inte alls är begränsat geografiskt. De skador som orsakas av vitkindade gäss beror på att de arktiska gåspopulationerna flyttar, och de drabbar under våren och hösten i stor utsträckning endast östra Finland. Enligt de sakkunnigyttranden som utskottet har fått kan den population av vitkindade gäss som häckar i Finland inte anses orsaka betydande skador på odlingarna. Ändå fräntar den föreslagna regleringen gåsflockar på mer än fem individer det lagstadgade skyddet på åkrar i hela Finland.

Jakt på fåglar under häckningssäsongen är i princip förbjuden enligt fågeldirektivet och man bör förhålla sig mycket restriktiv till jakt under häckningsperioden. I propositionen föreslås att undantaget från fridlysningen av vitkindad gås ska gälla året runt, vilket innebär att jakt under häckningsperioden också ska vara tillåten. Det här är mycket exceptionellt. Förslaget skulle göra vitkindad gås till den enda fågel i Finland som får jagas under häckningsperioden utan särskild dispens.

I kombination med att undantaget från fridlysning inte är begränsat till ett visst område och skydds jakt blir tillåten i hela Finland bör konsekvenserna av förslaget för häckningen av andra fåglar än vitkindade gäss också granskas noggrant. I synnerhet omfattande jakt kan orsaka betydande skada även för andra fåglars häckning. BirdLife Finland har i sitt yttrande till utskottet påpekat att tiotals andra fågelarter häckar och äter på samma åkrar och i närliggande vattendrag. Många arter har minskat och är hotade. Många arter är dessutom skygga och störs av skjutningarna, vilket påverkar häckningen och betet negativt och därmed förvärrar förlusten av biologisk mångfald.

Tyvär har effekterna på andra arter bedömts mycket selektivt. Det har påpekats att vissa arter av fältlevande vadare kan dra nytta av att antalet vitkindade gäss minskar, men i övrigt konstateras det att effekterna på andra arter är små. Detta påstående är inte underbyggt och det finns inte heller någon diskussion om hur ökad jakt påverkar häckningen för fältlevande vadare. Tillstånds- och tillsynsverket konstaterar i sitt yttrande att det är sannolikt att verket kommer att föreläggas ärenden som gäller störning eller skadande av andra fridlysta arter i strid med naturvårdslagen i situationer där skjutning av vitkindade gäss på åkrar hotar fåglar som häckar på åkrar.

Betänkande JsUB 13/2026 rd

Reservation

En annan viktig aspekt för att ta hänsyn till andra arter är att utesluta områden med värdefull fågelfauna från jakt. Nu finns det inga begränsningar för undantag från fridlysning eller för skydds jakt i närheten av Natura-områden, fågelvåtmarker eller fågelområden som är viktiga för landskapet. Det är inte möjligt att säkerställa att störningarna för andra fåglars häckning minskar utan att jakten begränsas i närheten av viktiga områden för fågelfauna.

De skador som vitkindade gäss orsakar jordbruket i östra Finland är omfattande och det måste gå att hitta hållbara lösningar på dem. Otaliga åtgärder har vidtagits för att hantera skadorna, men åtgärderna har inte varit tillräckligt effektiva. Det är därför som lagändringar behövs för att verkligen minska skadorna på grödorna, med hänsyn till restriktionerna i EU-lagstiftningen och internationella avtal. Tyvärr är propositionen oförenlig med EU-lagstiftningen och kan i värsta fall öka skörde förlusterna. Den kan därför inte godkännas.

För att skadegörelsen orsakad av vitkindade gäss ska kunna bekämpas på ett hållbart sätt måste lagen innehålla mycket mer detaljerade bestämmelser än vad som föreslås i propositionen. Samtidigt bör regeringen i sin proposition ta större hänsyn till fågeldirektivets skyldigheter och skydds jaktens konsekvenser för annan natur.

Storskarv

När det gäller storskarven är förslaget mycket överdrivet i förhållande till de skador som arten orsakar. Som BirdLife Finland har påpekat i sitt yttrande till utskottet har man i Finland undersökt de skador som storskarven orsakar fisket. Enligt undersökningar är de små, med undantag för fiske med öppen ryssja, där de kan vara betydande.

I propositionen konstateras att det varje år har lämnats in relativt få dispensansökningar. Tillstånds- och tillsynsverket konstaterar i sitt yttrande att det enligt undersökningarna inte går att konstatera att storskarven har en så betydande inverkan på fisket och fiskbeståndet att det skulle vara motiverat att i stället för dispensförfarandet och prövningen från fall till fall gå in för att i mycket stor skala skjuta ihjäl skarvar med stöd av ett allmänt undantag enligt regeringens proposition.

De problem som uppstår på grund av geografiska gränser gäller också för storskarven. Storskarvspopulationerna koncentreras till kustområden från Finska viken till Bottenviken. Ändå är enligt förslaget varje enskild storskarvsindivid överallt i Finland fredlös i närheten av alla fiskeredskap under undantagsperioden augusti–februari.

Eftersom skadegörelsen orsakad av storskarv är mycket begränsad och mängden inte talar för att det behövs ett allmänt undantag från fridlysning, kan jag inte ställa mig bakom förslaget att lagstifta om ett allmänt undantag.

Tillsyn och resurser

En annan nackdel med förslaget är att det oundvikligen kommer att leda till problem med tillsynen över jakten. De omfattande allmänna undantagen från fridlysningen gör tillsynen över lag betydligt svårare, men särskilt de grunder för undantag som anges i propositionen gör det ofta

Betänkande JsUB 13/2026 rd

Reservation

helt omöjligt för myndigheterna att försäkra sig om att jakten sker på ett korrekt sätt. När det gäller gäss är det inte möjligt att kontrollera att kriteriet om fem gäss uppfylls, men det blir särskilt svårt att övervaka jakten på storskarv. När det blir tillåtet att döda storskarv i närheten av alla fiskeredskap kan man inte kontrollera att skjutningen verkligen har skett i närheten av fiskeredskapet, eftersom fiskeredskapen kan flyttas för att dölja olaglig jakt. Det finns också en risk för att fiskeredskapen placeras på ett sätt som gör det möjligt att jaga storskarv, fastän fåglarna inte medvetet skulle söka sig till fiskeredskapen.

Förutom andra problem innebär förslaget också en omfördelning av resurser som kommer att försvaga miljöförvaltningens resurser. Resurserna för Tillstånds- och tillsynsverket och Finlands miljöcentral kommer att minska, vilket måste betraktas som en oönskad utveckling, särskilt med tanke på att båda myndigheternas resurser har minskat upprepade gånger under den nuvarande regeringsperioden.

Förfarande för ersättning av skador

Att behålla ersättningen för skador orsakade av vitkindade gäss inom ramen för lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur är en godtagbar lösning på kort sikt för att undvika förseningar i ersättningssystemet. Ändringarna leder dock till en inkonsekvent helhet som bör ses över.

I sitt yttrande påpekar Östra Finlands livskraftscentral att den situation som uppstår genom lagen, där vitkindad gås överförs till jaktlagstiftningen som bereds av jord- och skogsbruksministeriet, men ersättningen för de skador arten orsakar kvarstår i det separata systemet enligt lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur, dvs. inom miljöministeriets förvaltningsområde, är komplicerad. Centralen anser därför att det vore motiverat att göra en mer omfattande bedömning av behovet av att utveckla viltskadelagen och systemet för skadeersättning.

Att överföra ersättningen för skador orsakade av vitkindade gäss till lagstiftningen under jord- och skogsbruksministeriet skulle vara konsekvent med tanke på att åtgärderna för att bekämpa skadorna utgör en helhet tillsammans med ersättningarna och det vore förnuftigt att alla delar av helheten skulle vara koncentrerade till ett enda ministerium.

Förfaranden

Förslaget och betänkandet förtjänar också kritik när det gäller förfarandet. Propositionen har lagts fram för riksdagen med en exceptionellt snäv tidsplan och en mycket kort tid har reserverats för utskottsbehandlingen. Detta föregås av en beredning som är mycket ofullständig när det gäller de väsentliga konsekvensbedömningarna och som inte kan ta hänsyn till att förslagen kan leda till att problemen ökar.

Som vissa av utskottets sakkunniga har påpekat borde utskottet ha hört forskare som är specialiserade på skador orsakade av vitkindade gäss och storskarvar för att få en aktuell samlad uppfattning i frågan. På samma sätt borde utskottet, med tanke på förfarandet och lagenligheten,

Betänkande JsUB 13/2026 rd Reservation

ha hört Östra Finlands förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen. Det här möjliggjordes inte av tidsplanen för behandlingen.

Detaljmotivering

41 f §. Allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv.

Paragrafen ändras så att 1 mom. 1–3 punkten stryks. Endast 1 punkten ska finnas kvar och ingå i 1 mom. De undantagsgrunder som gäller vitkindad gås i 2 punkten avskiljs till ett nytt 2 mom. I 1 mom. 3 punkten stryks de allmänna undantagsgrunderna för storskarv helt och hållet.

Det allmänna undantaget för flygplatser i 1 mom. är viktigt för den allmänna säkerheten och därför motiverat.

I 2 mom. föreskrivs närmare om undantag från fridlysningen av vitkindad gås vid förebyggande av skador på jordbruket. Bestämmelserna om skydds jakt på vitkindade gäss blir mer detaljerade och begränsade än i regeringens proposition, så att skyldigheterna enligt fågeldirektivet, konsekvenserna för den övriga naturen och möjligheterna att minska skadorna beaktas bättre.

Ett allmänt undantag från fridlysningen av vitkindad gås blir endast tillåten i de områden som läggs till i lagen som nya områden där fördrivning är tillåtet. Områdena ska inrättas av livskraftscentralen inom dess eget verksamhetsområde.

I områdena blir det möjligt att rikta jakten på gäss på samma sätt som i det allmänna undantaget enligt propositionen. Jakten får riktas mot flockar på mer än fem gäss på åkrar med oskördad gröda.

Livskraftscentralen kan fatta beslut om att bilda ett område utan ansökan. Områdena får endast inrättas i ett område där det har konstaterats att vitkindade gäss orsakar omfattande skador på jordbruket och odlingarna. De skador som konstaterats i området kan inte vara tillfälliga, utan områdena kan endast bildas i ett område där skadorna är återkommande. På samma sätt kan ett område endast inrättas om andra fördrivningsåtgärder redan har prövats i området och av livskraftscentralen befunnits vara otillräckliga.

För att ett område ska kunna inrättas måste det finnas en plan för fördrivning för området. Syftet med den noggranna planeringen är att förebygga skador som orsakas av skydds jakt och eventuella ökning av skador. Planen ska innehålla närmare uppgifter om hur skjutningen ska genomföras. För att fördrivningen ska vara effektiv måste skjutningen ske samtidigt och samordnat. Genom att koordinera skjutandet förhindrar man att fåglarna flyger fram och tillbaka.

Planen ska också innehålla en detaljerad beskrivning av de gåsfält som används i området och där de vitkindade gäss som ska drivas bort kan slå sig ner. Utan lämpliga fält där gässen får vistas finns det också en risk för att gässen rör sig fram och tillbaka mellan åkrarna.

Området för fördrivning bör ta hänsyn till andra områden som är viktiga för fåglar. Naturaområden, fågelvåtmarker och regionalt viktiga fågelområden bör alltid undantas från

Betänkande JsUB 13/2026 rd Reservation

områden där fördrivning är tillåten. Skjutning av vitkindade gäss blir alltid förbjuden i områden som är viktiga för fåglar och i deras omedelbara närhet.

Närmare bestämmelser om inrättande av ett område för fördrivning ska utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen ska det fastställas närmare villkor för hur ett område kan inrättas och för utarbetandet och innehållet i den plan för fördrivning som krävs för att inrätta ett område.

Förslag

Jag föreslår

*att riksdagen i övrigt godkänner lagförslaget enligt betänkandet men 41 f § i lagförslag 1 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att riksdagen godkänner tre uttalanden. (**Reservationens förslag till uttalanden**)*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av jaktlagen

41 f §

Allmänt undantag från fridlysning av vitkindad gås och storskarv

Trots vad som föreskrivs i 37 § 1 och 3 mom. får
1) vitkindad gås och storskarv för att trygga flygsäkerheten jagas året runt på de flygplatser som avses i 75 § 1 punkten i luftfartslagen.

2) vitkindad gås som förekommer i flockar på minst fem individer jagas året runt på en åker där skörden är obärgad.

Trots vad som föreskrivs i 37 § 1 och 3 mom. får vitkindad gås jagas inom de områden för fördrivning som livskraftscentralen bestämmer. Inom området är det tillåtet att skjuta en flock på mer än fem gäss på en åker där skörden är obärgad. Livskraftscentralen kan inom sitt verksamhetsområde besluta att inrätta ett område för fördrivning i ett område där det bevisligen

Betänkande JsUB 13/2026 rd Reservation

har påträffats återkommande och omfattande skador på jordbruket orsakade av vitkindad gås och där lindrigare fördrivningsåtgärder redan har vidtagits. För området för fördrivning ska det upprättas en plan för fördrivning, som bland annat ska innehålla detaljer beträffande samtidig skjutning och tillräckliga gåsfält som områden där de vitkindade gäss som fördrivs får vistas. Inom ett område för fördrivning ska områden som är viktiga för fågellivet undantas från jakt. Närmare bestämmelser om inrättande av ett område för fördrivning och om villkoren för det samt om en plan för fördrivning utfärdas genom förordning av statsrådet. (Nytt 2 mom.)

~~3) storskarv jagas på högst 300 meters avstånd från de fångstredskap som avses i 4 § 15 och 16 punkten i lagen om fiske (379/2015) från och med den 1 augusti till och med den 28 februari.~~

I de situationer som avses i 1 och 2 mom. får jakt inte bedrivas närmare än 300 meter från häckningsplatsen för havsörn eller storskarv från och med den 1 februari till och med den 15 augusti eller från häckningsplatsen för fiskgjuse från och med den 1 april till och med den 15 september.

I fråga om varje vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte ska det göras en fångstanmälan till Finlands viltcentral. Fångstanmälan ska göras inom sju dygn från det att djuret har fångats. Följande uppgifter ska ingå i fångstanmälan:

- 1) jägarens namn och jägarnummer,
- 2) antalet fångade fåglar och deras art,
- 3) datum då individen fångades,
- 4) den grund för undantag som avses i 1 mom. 1–3 punkten,
- 5) den kommun där individen fångades.

I fråga om byte som erhållits inom Finlands ekonomiska zon ska de uppgifter som avses i 3 mom. 1–4 punkten anmälas.

Försäljning, transport och innehav för försäljning av vitkindad gås och storskarv som erhållits som byte är förbjuden, liksom också saluföring av alla lätt identifierbara delar av dem eller av produkter som tillverkats av fåglarna.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att ändringarna i jaktlagen inte får leda till att miljöförvaltningens resurser försämras.
2. Riksdagen förutsätter att ersättningen för skador orsakade av vitkindade gäss ses över som en del av en mer omfattande utveckling av skadeersättningssystemet och viltskadelagen.
3. Riksdagen förutsätter att statsrådet noggrant följer upp hur ändringarna i regleringen av jakt på vitkindad gås och storskarv påverkar andra fåglars häckning samt bestånden av vitkindad gås och storskarv i Finland.

Helsingfors 12.6.2026

Tiina Elo gröna